

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ต แบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

The Development of E-books Media for Phuket Community-based Tourism

นิรมล แซ่เต้¹ กวินทิพย์ ชนะศึก² และจรรจรดา ดาราชาติ³

Niramon Saetae¹ Kavintip Chanasauk² and Junjira Darachat³

¹⁻³ สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต ภูเก็ต 83000

Department of Hotel and Hospitality, Phuket Vocational College, Phuket 83000

³ Corresponding Author: E-mail: Junjira2527aa@gmail.com, 087-4181164

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ศึกษาคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยว โดยชุมชน 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยว โดยชุมชนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 5 คน กำหนดด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 30 คน กำหนดด้วยวิธีโควตา และนักท่องเที่ยวคนไทยในจังหวัดภูเก็ต โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 398 คน ตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต แบบประเมินคุณภาพและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2564 ถึง มกราคม 2565 ทำการศึกษาในพื้นที่ชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับพัฒนาขึ้นด้วยโปรแกรม Canva และโปรแกรม Heyzine flipbooks ซึ่งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และระดับความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ: ผู้นำเที่ยว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop an e-book media for community-based tourism in Phuket, 2) study the quality of the e-book media for community-based tourism in Phuket, and 3) study the satisfaction of e-book users for community-based tourism. The research participants consisted of 5 experts derived by purposive sampling technique to verify the developed the e-book

media, 30 community-based tourism business operators determined by quota method, and 398 Thai tourists in Phuket selected by random sampling method based on the sample size of Yamane's table. The research tools included the e-book media for community-based tourism in Phuket, a quality assessment form, and an e-book user satisfaction assessment form for community-based tourism in Phuket. Statistics used in data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The preparation period was from July 2021 to January 2022. The study was conducted in community-based tourism areas in Phuket.

The results showed that the e-book media for community tours in Phuket was developed with Canva and Heyzine flipbooks. The community-based tourism operators commented on the quality of the e-books for Phuket community-based tourism at a good level. In overall, the e-book users reported their satisfaction towards the developed media at a high level.

Keywords: tourism media, e-book, Phuket community-based tourism

1. บทนำ

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์และมีวัฒนธรรมอันโดดเด่น มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญระดับโลก รวมทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) เป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้าของชุมชนเน้นความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน รวมถึงสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับผู้มาเยือน [1] การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น เป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความยั่งยืน ซึ่งทุกชุมชนจะได้นำไปปรับใช้เพื่อเตรียมรับโอกาสที่จะเกิดขึ้นนั้น ชุมชนควรปรับตัวให้ทัน ตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่จะเปลี่ยนแปลงไป พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยว สินค้า และบริการอยู่เสมอ เพื่อดึงดูดใจผู้มาเยือนให้ได้ ควรมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อดึงเป้าหมายให้ชัดเจน และ เปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการ

วางแผน แสดงความคิดเห็น และลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดจากการร่วมมือ ร่วมใจของทุกฝ่ายและทุกคน จึงจะเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่เข้มแข็งและครองใจผู้มาเยือนรวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าถึงนักท่องเที่ยวมากขึ้น หากชุมชนก้าวไม่ทันเทคโนโลยีก็จะทำให้ขาดโอกาสและขาดรายได้ [2]

การประชาสัมพันธ์คือสิ่งสำคัญที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่สาธารณะให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างต่อเนื่องทันต่อสถานการณ์ และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม ซึ่งการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความเหมาะสม มากกว่าสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบเดิม และมีระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก [3] ชุมชนจังหวัดภูเก็ตที่มีชุมชนที่น่าสนใจในทุกอำเภอ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยสื่อในการดึงดูดความสนใจร่วมกับการจัดทำสื่อแนะนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

การผลิตสื่อการนำเที่ยวในปัจจุบันจึงมีการนำเอาเทคโนโลยีเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ อาทิเช่น สร้างสื่อแนะนำเที่ยวผ่าน Facebook Fanpage, Instagram, TikTok, Youtube ฯลฯ ซึ่งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของเราอย่างมากมาย วัฒนาการอย่างหนึ่งคือ E-book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

มีคุณสมบัติและลักษณะเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไปคือสามารถใส่ภาพที่เคลื่อนไหวและเสียงเข้าไปได้ รวมถึงแทรกปุ่มกดเข้าไปได้ด้วย อีกทั้งยังออกแบบได้สวยงาม ทำให้หนังสือดูน่าสนใจ สามารถอ่านเอกสารผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ทั้งระบบออฟไลน์และออนไลน์ ที่สำคัญหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา [4] โปรแกรมที่สามารถสร้างสื่อแนะนำเที่ยวในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายและมีค่าใช้จ่ายน้อย โดยออกแบบเอกสารแต่ละหน้าเป็นไฟล์ PDF ด้วยโปรแกรม Canva และใส่เสียงและเพิ่มลูกเล่นอื่น รวมเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ด้วยโปรแกรม Heyzine Flipbooks [5]

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจจัดทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นสื่อแนะนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดภูเก็ต ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ และสื่อวิดีโอสามารถเข้าอ่านได้ทั้งระบบออนไลน์และ ออฟไลน์ผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2 เพื่อศึกษาคุณภาพของสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การสร้างและพัฒนาสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ดำเนินการระหว่างเดือน กรกฎาคม 2564 ถึง มกราคม 2565

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนของเนื้อหาผู้วิจัยทำการรวบรวมและศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดภูเก็ต จัดทำแบบร่างของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละหน้าประกอบด้วยคำบรรยาย รูปภาพหรือภาพเคลื่อนไหว ตามความ

เหมาะสม สวยงาม

ขั้นที่ 2 ออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) โดยใช้โปรแกรม Canva ในการออกแบบภาพกราฟิกตามแบบร่างแต่ละหน้าของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นที่ 3 การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ใช้โปรแกรม Heyzine Flipbooks ในการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้เป็นสื่อแนะนำเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการหาคุณภาพของแบบประเมินคุณภาพและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ คัดเลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจงจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล ด้านการใช้ภาษา ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดทำ E-Book

2) ประชากรในการหาคุณภาพของสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่าง ๆ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีโควต้าแบ่งตามอำเภอในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 30 ท่าน

3) ประชากรในการหาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นนักท่องเที่ยวคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งข้อมูลทางสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 มีนักท่องเที่ยวคนไทยมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 62,393 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Yamane ที่ความเชื่อมั่น 0.05 และความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 398 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

3.3 วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณภาพและแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

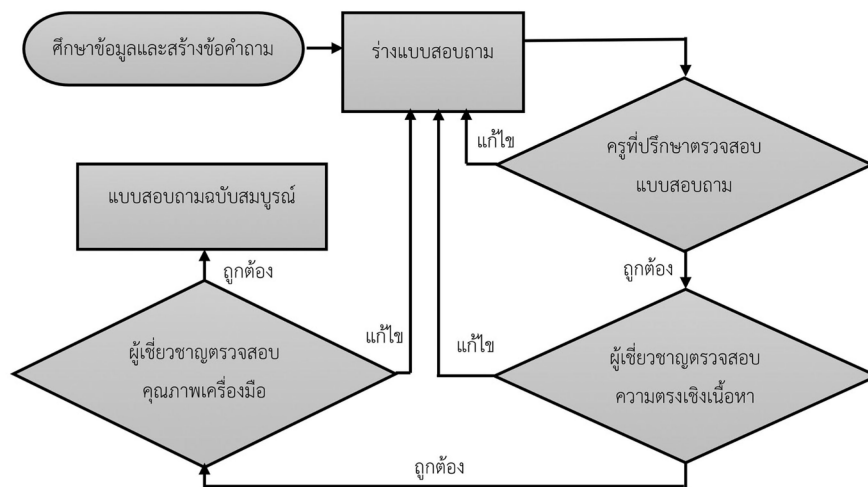
1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

- 2) ออกแบบสอบถามฉบับร่าง ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง
- 3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
- 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงให้อาจารย์ที่

ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้

- 5) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม

ภาพที่ 1 กระบวนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การศึกษาคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1) เดินทางไปพบกลุ่มประชากรผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอกะทู้ และอำเภอถลาง ตามที่นัดหมายไว้ จำนวน 10 คน ต่ออำเภอ รวมทั้งสิ้น 30

1.2) ผู้วิจัยแจกคิวอาร์โค้ดให้กับผู้ประกอบการใช้โทรศัพท์สแกนเพื่อเข้าถึง สื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต และใช้เวลาในการพิจารณาสื่อประมาณ 20 นาที

1.3) ผู้วิจัยแจกคิวอาร์โค้ดให้กับผู้ประกอบการใช้โทรศัพท์สแกนเพื่อเข้าถึง แบบประเมินคุณภาพสื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ในรูปของ Google form และใช้เวลาในการตอบแบบประเมินคุณภาพ ประมาณ 10 นาที

1.4) ผู้วิจัยและกลุ่มประชากรผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกันสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับคุณภาพของสื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลจาก Google form และการสนทนากลุ่ม เพื่อปรับปรุงสื่อดังกล่าว ก่อนนำไปใช้และประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1.5) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ (Statistical Analysis) ประเภทสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.) อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพของสื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

2) การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) เดินทางไปพบกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอกะทู้ และอำเภอถลาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้แจก คิวอาร์โค้ดให้กับนักท่องเที่ยวคนไทยใช้โทรศัพท์สแกนเพื่อเข้าถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนเข้าท่องเที่ยวในชุมชน

2.2) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนแจก คิวอาร์โค้ด ให้กับนักท่องเที่ยวคนไทย ใช้โทรศัพท์สแกนเพื่อเข้าถึง แบบประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปของ Google Form เมื่อสิ้นสุดการท่องเที่ยวในชุมชน

2.3) ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลจาก Google form เพื่อสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.4) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ (Statistical Analysis) ประเภทสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.) อธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณภาพและความพึงพอใจในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาโดยใช้โปรแกรม Canva ร่วมกับโปรแกรม Heyzine Flipbooks อยู่ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งประกอบด้วย หน้า Title คำนำ สารบัญ เนื้อหา รูปภาพ และสื่อวิดีโอ นำเสนอเนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภูเก็ตได้แก่ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ชุมชนกะทู้ ชุมชนบ้านกมลา ชุมชนบ้านคอเอน ชุมชนไม้ขาว ชุมชนบางโรง ชุมชนบ้านแซวน ชุมชนป่าคลอก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่ไฉ่ บ้านบางคณตี ชุมชนไทยใหม่ประมงพื้นบ้านไร่ไฉ่ ชุมชนบ้านบ่อแร่ คลองมุดง ประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาล ประเพณีและวัฒนธรรมอื่น ๆ อาหารพื้นเมือง รวมทั้งสิ้น 49 หน้า

ภาพที่ 2 แบบ E-Book หน้า Title

ภาพที่ 3 แบบ E-book หน้า คำนำ สารบัญ

ภาพที่ 4 แบบ E-Book ส่วนประกอบของเนื้อหา

ภาพที่ 5 แบบ E-Book เนื้อหาชุมชนกะทู้และวิดีโอ

4.2 ผลการศึกษาคุณภาพสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพของสื่อหนังสือ โดยชุมชน จำนวน 30 คน ผลแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.33	0.58	ดี
2. ความเหมาะสมของรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา	3.33	0.58	ปานกลาง
3. ความเหมาะสมของรูปแบบสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ e-book	3.67	0.58	ดี
4. การดึงดูดความสนใจของสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ e-book	3.67	0.58	ดี
5. ความชัดเจนของตัวอักษร สวยงาม อ่านง่าย	4.33	0.58	ดี
6. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.00	1.00	ดี
7. ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร	4.33	0.58	ดี
8. ความเหมาะสมของสีตัวอักษร	4.00	1.00	ดี
9. ความสะดวกในการเข้าใช้สื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ e-book	4.00	0.00	ดี
10. รูปแบบของสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ e-book ง่ายต่อการใช้งาน	4.00	1.00	ดี
11. การเชื่อมโยงของข้อมูล นำเที่ยวชุมชนทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์	3.67	0.58	ดี
12. มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง ในการท่องเที่ยวแหล่งชุมชน	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ย	3.97	0.63	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีต่อคุณภาพของสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของตัวอักษร สวยงาม อ่านง่าย ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร และสื่อ นำเที่ยวชุมชน แบบ E-book มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง ในการท่องเที่ยวแหล่งชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี รองลงมา คือ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ความเหมาะสมของสีตัวอักษร ความสะดวกในการเข้าใช้สื่อ นำเที่ยวชุมชน แบบ E-book ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ความเหมาะสมของรูปแบบสื่อ นำเที่ยวชุมชน แบบ E-book การดึงดูดความสนใจของสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book การเชื่อมโยงของข้อมูลสื่อ นำเที่ยวชุมชนทั้งแบบระบบออนไลน์และออฟไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ตามลำดับ

และลำดับสุดท้าย คือ ความเหมาะสมของรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

4.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวคนไทยที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวคนไทยที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.69	0.58	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา	4.42	0.81	มาก
3. ความเหมาะสมของรูปแบบสื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ e-book	4.38	0.83	มาก
4. การดึงดูดความสนใจของสื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ e-book	4.28	0.94	มาก
5. ความชัดเจนของตัวอักษรสวยงามอ่านง่าย	4.29	0.83	มาก
6. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.38	0.79	มาก
7. ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร	4.30	0.84	มาก
8. ความเหมาะสมของสีตัวอักษร	4.21	0.93	มาก
9. ความสะดวกในการเข้าใช้สื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ e-book	4.40	0.83	มาก
10. รูปแบบของสื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ e-book ง่ายต่อการใช้งาน	4.52	0.74	มากที่สุด
11. การเชื่อมโยงของข้อมูลนำเที่ยวแบบออนไลน์และออฟไลน์	4.40	0.84	มาก
12. สื่อนำเที่ยวมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.39	0.87	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.38	0.82	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความพึงพอใจของผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ และรูปแบบของสื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ E-book ง่ายต่อการใช้งานมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดตามลำดับรองลงมาคือ ความเหมาะสมของรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา ความสะดวกในการเข้าใช้สื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ E-book การเชื่อมโยงของข้อมูลสื่อนำเที่ยวแบบออนไลน์และออฟไลน์ สื่อนำเที่ยวมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ความเหมาะสมของรูปแบบสื่อนำเที่ยวชุมชนแบบ E-book ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร ความชัดเจนของตัวอักษรสวยงามอ่านง่าย การดึงดูดความสนใจของสื่อนำเที่ยวชุมชน แบบ E-book ความเหมาะสมของสีตัวอักษร มีความพึงพอใจในระดับมากทุกรายการ ตามลำดับ

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ตที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาโดยใช้โปรแกรม Canva ร่วมกับโปรแกรม Heyzine Flipbooks อยู่ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหา รูปภาพและสื่อวิดีโอ สวยงาม ดึงดูดความสนใจ มีความง่ายและสะดวก ในการเข้าใช้งาน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถเชื่อมโยง ของข้อมูลนำเที่ยวได้ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำเสนอเนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภูเก็ต ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ชุมชนกะทู้ ชุมชนบ้านกมลา ชุมชนบ้านคอเอน ชุมชนไม้ขาว ชุมชนบางโรง ชุมชนบ้านแซวน ชุมชนป่าคอกก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนราไวย์ บ้านบางคณทิ ชุมชนไทยใหม่ประมงพื้นบ้านราไวย์ ชุมชนบ้านบ่อแร่ คลองมุดง ประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาล ประเพณี

และวัฒนธรรมอื่น ๆ อาหารพื้นเมือง รวมทั้งสิ้น 49 หน้า

2) ผลการศึกษาคุณภาพสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่าคุณภาพของสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาข้อพบว่า ความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของตัวอักษร สวยงาม อ่านง่าย ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร และสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริงในการท่องเที่ยวแหล่งชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี รองลงมา คือ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร,ความเหมาะสมของสีตัวอักษร ความสะดวกในการเข้าใช้สื่อ นำเที่ยวชุมชน แบบ E-book ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ความเหมาะสมของรูปแบบสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book การดึงดูดความสนใจของสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book การเชื่อมโยงของข้อมูลสื่อ นำเที่ยวชุมชนทั้งแบบระบบออนไลน์และออฟไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ตามลำดับและลำดับสุดท้ายคือ ความเหมาะสมของรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินคุณภาพไปปรับปรุงสื่อ ก่อนนำไปใช้งานและศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้

3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวคนไทยที่ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมมีความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาข้อพบว่า ความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์และรูปแบบของสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book ง่ายต่อการใช้งานมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดตามลำดับ รองลงมา คือ ความเหมาะสมของรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา ความสะดวกในการเข้าใช้สื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book การเชื่อมโยงของข้อมูลสื่อ นำเที่ยวแบบออนไลน์และออฟไลน์ สื่อ นำเที่ยว มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ความเหมาะสมของรูปแบบสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร ความชัดเจนของตัวอักษรสวยงาม อ่านง่าย การดึงดูดความสนใจของสื่อ นำเที่ยวชุมชน

แบบ E-book ความเหมาะสมของสีตัวอักษร มีความพึงพอใจในระดับมากทุกรายการ ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ด้านคุณภาพของสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความเห็นต่อคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดี และนำไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ เหนือขวัญ บัวเผื่อน [6] ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ซึ่งพบว่าผลการประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพระดับดีมาก ส่วนผลการประเมินคุณภาพโดยนักท่องเที่ยวชาวจีนและนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนพบว่ามีความพึงพอใจระดับดีมากเช่นกัน

ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมที่ระดับมาก ช่วยให้นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและเข้าถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ รักเกียรติยศ [7] เรื่องความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์วิถีทัศน์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและชาติพันธุ์ในรูปแบบภาษาจีน อังกฤษ ไทย อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความพึงพอใจ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ด้านภาษาและด้านการนำไปใช้ มีผลการประเมินระดับมาก จากผลความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านตัวอักษรและสี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวัน คงรักษา [5] เรื่องการพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ E-Book ผ่านระบบออนไลน์ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวอักษร ด้านข้อมูล ด้านภาพนิ่งและด้านวิดีโออยู่ในระดับมากเช่นกัน นอกจากนี้ ผลความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มารุตติ วชิรโกเมน และ มณฑล วชิรโกเมน [8] ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) เรื่องการออกแบบด้วย Photoshop พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งด้านเนื้อหา ด้านการใช้งาน และด้านรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ

ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้คิวอาร์โค้ดเป็นช่องทางเข้าถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของสื่อในภาพรวมอยู่ในระดับดี และความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อในภาพรวมมีความพึงพอใจมาก โดยเฉพาะความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และรูปแบบของสื่อ นำเที่ยวชุมชนแบบ E-book ง่ายต่อการใช้งาน ที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ พรปรัสสร ปริญาญกุล และธีรศักดิ์ พลไทรทอง [9] เรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่องศิษย์ดีที่ครูภูมิใจ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ที่พบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ได้จริง ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า คุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ควรมีการปรับปรุงข้อมูลรูปภาพ วิดีโอ เนื้อหา ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาตลอดเวลา รวมถึงดำเนินการเพิ่มเนื้อหาตามแหล่งท่องเที่ยวและจัดลำดับเนื้อหาให้สอดคล้องกับเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม รวมถึงการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นต้น

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นภาษาอื่น ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน

ในโทรศัพท์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการท่องเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเมนูเลือกชุมชนและเลือกภาษาที่ต้องการ

2.2) ควรมีการประยุกต์ใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเที่ยวภูเก็ตแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกับเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึงและการวางแผนในการเดินทางท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- [1] ณัฏฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2. หน้า 25-46.
- [2] เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2564). [ออนไลน์]. CBT Re-Design แนวคิดพัฒนา 'การท่องเที่ยวโดยชุมชน' สู่ความยั่งยืน รับโอกาสหลังวิกฤตผ่านพ้น. [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2564]. จาก <https://www.salika.co/2021/08/28/re-design-for-community-based-tourism-after-covid/>
- [3] สาคเรศ ตาวากุล. (2557). การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยใช้สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต. สาขาเทคโนโลยีสื่อและการสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- [4] THONGSON POLMEESAK. (2560). [ออนไลน์]. E-BOOK DIGITAL. [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2564]. จาก <http://ebook.msu.ac.th/ebook/pdf/280417080341.pdf>
- [5] นาวัน คงรักษา. (2560). การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี แบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ปีที่ 2. ฉบับที่ 2. หน้า 84-101.
- [6] เหนือขวัญ บัวเผื่อน. (2564). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน. วารสารจีนศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1. หน้า 222-243.

- [7] กมลทิพย์ รักเกียรติยศ. (2564). ความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ วิถีทัศน์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและชาติพันธุ์ ในรูปแบบภาษาจีน-อังกฤษ-ไทย อำเภอหนองหูล้อม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ปีที่ 8 ฉบับที่ 11. หน้า 67-77.
- [8] มารุตติศ วชิรโกเมน และมณฑล วชิรโกเมน. (2561). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องการออกแบบด้วย Photoshop สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านวังยาววิทยายน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [9] กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์, พรประภัสสร ปริญาญกุลและธีรศักดิ์ พลไทรทอง. (2564). เรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เรื่อง ศิษย์ดีที่ครูภูมิใจ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร. ปีที่ 6. ฉบับที่ 1. หน้า 25-32.